

Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin akademik öz-yeterlik ve mesleki kaygılarının incelenmesi

Investigation of academic self-efficacy and occupational anxiety of students of sports sciences faculty

Nuray Satılmış

Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, nuray.satilmis@alanya.edu.tr, 0000-0002-2086-1436

ÖZET

Araştırmanın amacı Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin akademik öz-yeterlik ve mesleki kaygılarının incelenmesidir. Tarama modelinde gerçekleştirilen çalışmaya 50'si kadın ve 91'i erkek olmak üzere toplamda 141 Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencisi katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği" ve "Öğretmen Adaylarına Yönelik Mesleki Kaygı Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS Statistics 22.0 paket programı kullanılmıştır. Kadın öğrencilerin mesleki kaygı düzeyleri erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu, akademik öz-yeterlik düzeylerinde ise cinsiyetlerine göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Öğrencilerin akademik öz-yeterlik düzeyleri yaşlarına göre farklılık gösterdiği, ayrıca mesleki kaygı alt boyutlarında da ekonomik/sosyal merkezli mesleki kaygı düzeylerinde yaşlara göre istatistik olarak anlamlı düzeyde farklılık olduğu görülmüştür. Diğer mesleki kaygı alt boyutlarından ise yaşa göre farklılık göstermemektedir. Öğrencilerin mesleki kaygı düzeyi alt boyutlarından "atanma merkezli kaygı" düzeylerinde genel akademik not ortalamalarına göre anlamlı düzeyde farklılık tespit edilirken, akademik-öz yeterlik ve diğer mesleki kaygı düzeyi alt faktörlerinde genel akademik not ortalamalarına göre farklılık bulunmamıştır. Araştırmamız sonucunda öğrencilerin öz-yeterlik düzeyleri ile ekonomik/sosyal merkezli kaygı, meslektaş ve veli merkezli kaygı ve uyum merkezli kaygı düzeyleri arasında ilişki saptanmazken görev merkezli kaygı, öğrenci iletişim/merkezli kaygı, kişisel gelişim merkezli kaygı, atanma merkezli kaygı ve okul yönetimi merkezli kaygı düzeyleri arasında negatif yönlü ilişkiler saptanmıştır.

ABSTRACT

The aim of the study is to examine the academic self-efficacy and occupation anxiety of the students of the Sport Science Faculty. In the scanning model conducted, 141 Physical Education and Sport Department students, consisting of 50 females and 91 males, participated in the study. "Academic Self-Efficacy Scale" and "Occupational Anxiety Scale for Teacher Candidates" were used as data collection tool in the study. SPSS Statistics 22.0 package program was used to evaluate the data. It was determined that occupation anxiety levels of female students are higher compared to males while there was no significant difference between self-efficacy levels of males and females. It was also found that academic self-efficacy levels of students show differences depending on the age. In addition, there was statistically significant differences on economical/social centered occupational anxiety levels of students depending on their ages. Other occupational anxiety sub-levels do not show differences for ages. While there was statistically significant differences according to the general academic point average (GPA) of students for "job appointment centered anxiety" level, which is one of the sub-levels of occupational anxiety level, no meaningful differences were observed according to the GPA of students for academic self-efficacy and other occupational anxiety level sub factors. Our study concluded that; while no relation is determined among self-efficacy levels and economical/social centered anxiety, colleague and parent-centered anxiety as well as adaptation centered anxiety levels; relation in negative direction is determined among duty centered anxiety, student communication centered anxiety, personal development centered anxiety, job appointment centered anxiety and school management centered anxiety levels.

MAKALE BİLGİSİ/ARTICLE INFO

Anahtar Kelimeler: Öz-Yeterlik, Akademik Öz-yeterlik, Mesleki Kaygı

Key Words: Self-Efficacy, Academic Self-Efficacy, Professional Anxiety

Doi: [10.56639/jsar.1208608](https://doi.org/10.56639/jsar.1208608)

Gönderme Tarihi/Received Date: 22.11.2022

Kabul Tarihi/Accepted Date: 12.12.2022

Yayımlanma Tarihi/Published Online: 31.12.2022

1. Giriş

Eğitim ve öğretimde önemli bir yer tutan yeterlik çalışmalarının önemi gün geçtikçe artmaktadır (Izgar ve Dilmaç, 2008). Kuvvetli bir öz-yeterlik inancı olan birey kendisi için koymuş olduğu hedefler için zihninde, performansını destekleyecek olumlu başarı senaryoları oluşturur (Alemdağ, 2015). Öğretmen yeterliliği bir öğretmenin aralarında zor veya

güdülenmeyen öğrenciler olsa dahi, öğretim görevini başarıyla gerçekleştirebileceğine dair yeteneklerine duyduğu inancı olarak tanımlanmıştır (Tschannen-Moran, ve Hoy, 2001). Beden eğitimi öğretmenliğinin gerektirdiği görev ve sorumlulukları yerine getirebilmek adına bireyde bulunması gereken bilgi, beceri, anlayış ve tutumlarla birlikte mesleği gerçekleştirmek için gerekli olan kapasite ise beden eğitimi öğretmenin yeterliklerini ortaya koyar (Ünlü, Sümbül ve Aydos, 2008).

* Sorumlu yazar /Corresponding author.

Dr. Öğr. Üyesi, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, nuray.satilmis@alanya.edu.tr, 0000-0002-2086-1436

Öğretmenlerin alan bilgisine ilişkin öz-yeterliği ise akademik öz yeterlik olarak ifade edilmiştir (Çolak, Yorulmaz ve Altınkurt, 2017). Akademik öz-yeterlik, verilen akademik görevi, bireyin belli bir başarı düzeyinde yapıp yapamayacağı ile ilgili kendisine olan inancı olarak tanımlanmaktadır (Ekinci, 2011). Akademik öz-yeterlik öğrencilerin başarılarının tahmin edilmesinde önemli değişkenlerden biri olarak kabul edilmiştir. Öğrencilerin akademik öz-yeterlik inancının akademik başarıyı da artırdığı yapılan araştırmalarla vurgulanmıştır (Bandura 1997; Pajares 1997). İş bulma ve geçim derdinin ciddi bir sorun olduğu düşünüldüğünde, akademik başarının öğrenci neznindeki öneminin artması öngörülebilir bir durumdur. Bu durumda doğal olarak öğrencide kaygıya yol açtığını söylemek mümkündür.

Sorunun ne olduğu bilmeksizin duyulan, belli belirsiz bir korku olarak tanımlanan kaygı (Morgan, 2000) başarısızlık, üzüntü, korku vb. hisleri de beraberinde getirmektedir (Cüceloğlu, 2016). İş hayatına atılmanın, üniversitenin son sınıfına denk geldiği düşünüldüğünde, bu dönemin öğrencilerin hayatlarında önemli bir dönem olduğu söylenilebilir (Bozkurt, 2009). Bu dönemde işsizlik ihtimalinin yanı sıra, iş seçimi ve yaşın ilerlemesinin beraberinde getirdiği sorumlulukların kişide çeşitli kaygıların ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Öğretmen adaylarının mesleğe yönelik kaygılarının belirli zamanlarda ve belirli noktalarda yoğunlaştığı belirtilmiştir. Mesleğe yönelik kaygı yaşayan öğretmen adaylarının mesleki kaygılarıyla, bir işi gerçekleştirebilme, başarabilme yeteneği konusundaki kişisel yargıları olan akademik öz-yeterlikleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymak önemli bir durumdur.

Bu araştırmanın amacı Spor Bilimleri Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü öğrencilerinin akademik öz-yeterlikleri ve mesleki kaygılarını incelemektir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ışığında, öğrencilerin eğitim öğretim anlayışlarını etkileyen faktörler ve bu faktörlerin eğitim durumlarındaki etkilerinin ortaya koyulması ile birlikte öğrencilerdeki meslek gerekliliğini karşılayacak eğitim-öğretim reformlarının yapılmasına olanak sağlayacaktır. Bu kapsamda araştırmamızda (i) öğrencilerin akademik öz-yeterlik düzeylerinin yaşlara göre farklılık gösterebileceği (ii) genel not ortalamalarının akademik öz-yeterlik düzeylerinde ve mesleki kaygı alt boyutlarında farklılık gösterebileceği (iii) akademik öz-yeterlik düzeyininin mesleki kaygıyı alt boyutlarını etkileyeceği (iv) varsayılmıştır.

2. Yöntem

Bu araştırma ilişkisel tarama modelindedir. Bu tarama modeli, “iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleri” şeklinde tanımlanabilir (Karasar, 2007). Araştırmamız; Spor Bilimleri Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü öğrencilerinin akademik öz-yeterlilik ve mesleki kaygı düzeylerini, adayların demografik özellikleri arasındaki ilişkiler konularında durum tespiti yapılacağından dolayı betimsel nitelik taşımaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2020 eğitim öğretim yılında Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi öğrenci evreni içerisinde Beden Eğitimi ve Spor Bölümündeki öğrenciler oluşturmıştır.

Araştırmada verilerin toplanması amacı ile Google Form veri tabanı kullanılmıştır. Her bir katılımcıya araştırmacı uygulanacak anketler ve çalışma hakkında bilgi vermiş ve kendilerine gönderilen anketleri gereken önemi göstererek doldurup araştırmacıya teslim etmeleri istemiştir.

Araştırma kapsamında %35,5’i kadın, %64,5’i erkek olmak üzere 141 katılımcı yer almaktadır. Öğrencilerin %36,2’si 18-20 yaş aralığında, %49,6’sı 21-23 yaş aralığında, %14,2’si ise 24 yaş ve üzerindedir. Öğrencilerin %9,8’i birinci sınıfta, %19,9’u ikinci sınıfta, %16,3’ü üçüncü sınıfta, %34’ü ise dördüncü sınıftadır. Öğrencilerin %46,1’inin annesi ilkökul, %16,3’ünün annesi ortaokul, %24,1’inin annesi lise, %2,8’inin annesi ön lisans, %10,6’sının annesi ise lisans eğitim düzeyine sahiptir. Öğrencilerin %39’unun babası ilkökul, %22’sinin babası ortaokul, %20,6’sının babası lise, %6,4’ünün babası ön lisans, %12,1’inin babası ise lisans eğitim düzeyine sahiptir. Öğrencilerin %3,5’inin genel akademik not ortalaması 0,00-1,99 aralığında, %39,7’sinin genel akademik not ortalaması 2,00-2,99 aralığında, %56,7’sinin genel akademik not ortalaması ise 3,00-4,00 aralığındadır. Öğrencilerin %53,9’u haftada 1-3 saat, %29,8’i 4-6 saat, %11,3’ü 7-10 saat, %2,8’i 11-14 saat, %2,1’i 15 saat ve üzerinde ders çalışmaktadır. Öğrencilerin 14,9’u ilde, %63,8’i ilçede, %21,3’ü ise büyükşehirde yaşamaktadır.

Tablo 1. Öğrencilerin Özellikleri

	Frekans	Yüzde	Birikimli Yüzde
Cinsiyet			
Kadın	50	35,5	35,5
Erkek	91	64,5	100,0
Yaş			
18-20 yaş	51	36,2	36,2
21-23 yaş	70	49,6	85,8
24 yaş ve üzeri	20	14,2	100,0
Genel Akademik Not Ortalaması			
0,00-1,99	5	3,5	3,5
2,00-2,99	56	39,7	43,3
3,00-4,00	80	56,7	100,0
Haftalık Ders Çalışma Süresi			
1-3 saat	76	53,9	53,9
4-6 saat	42	29,8	83,7
7-10 saat	16	11,3	95
11-14 saat	4	2,8	97,9
15 saat ve üzeri	3	2,1	100

2.1. Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama araçları olarak ; “kişisel bilgi formu”, “akademik öz-yeterlik ölçeği” ve “öğretmen adaylarına yönelik mesleki kaygı ölçeği” kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Kişisel bilgi formunda çalışmaya katılan gönüllülerin yaş, cinsiyet, okuduğu sınıf, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, genel akademik not ortalaması, haftalık ders çalışma süresi ve yaşanılan yer olmak üzere sekiz soruluk demografik bilgiler yer almaktadır.

Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği: Jerusalem ve Schwarzer (1981) tarafından geliştirilen ve tek boyut içeren orijinal ölçek akademik öz-yeterlik için anlamlı bir yapı gösteren 7 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan maddeler “4’lü Likert Tipi Ölçek” (bana tamamen uyuyor, bana uyuyor, bana çok az uyuyor, bana hiç uymuyor) formundadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 7 ve en yüksek puan 28’dir. Akademik öz-yeterlik ölçeğinin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması Yılmaz, Gürçay ve Ekici (2007) tarafından yapılmıştır. Bu çalışma grubu için kullanılan akademik öz yeterlilik ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı Cronbach Alfa = 0,694 olarak belirlenmiştir.

Mesleki Kaygı Ölçeği: Cabı ve Yalçınalp (2013) tarafından geliştirilen Mesleki Kaygı ölçeği, 45 madde ve “Görev Merkezli Kaygı”, “Ekonomik/Sosyal Merkezli Kaygı”, “Öğrenci / İletişim Merkezli Kaygı”, “Meslektaş ve Veli Merkezli Kaygı”, “Kişisel Gelişim Merkezli Kaygı”, “Atanma Merkezli Kaygı”, “Uyum Merkezli Kaygı” ve “Okul Yönetimi Merkezli Kaygı” olmak üzere 8 alt boyutlu bir ölçektir. Ölçek, 5- Kaygılanmıyorum, 4- Çok Az Kaygılanıyorum, 3- Kısmen Kaygılanıyorum, 2- Oldukça Kaygılanıyorum, 1- Çok Kaygılanıyorum olmak üzere 5’li likert tipi ile derecelendirilmiştir. Bu çalışma grubu için kullanılan mesleki kaygı ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı Cronbach Alfa=0,977 olarak belirlenmiştir. Mesleki kaygı ölçeğinin alt

boyutlarına ait iç tutarlılık katsayıları ise 0,788 ile 0,960 arasında değişmektedir.

2.2. Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde SPSS Statistics 22.0 paket programı kullanılmıştır. Değişkenlerin normal dağılıma uyup uymadığı Shapiro Wilk testi ile incelenmiştir. Normal dağılıma uymayan değişkenler medyan, minimum ve maksimum değerleri ile verilmiştir. İki grup arasındaki farkların analizinde “Mann Whitney U”, 3 veya daha fazla grup arasındaki farklar için “Kruskal Wallis H” testi kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiler “Spearman Korelasyon Katsayısı” ile incelenmiştir.

3. Bulgular

Öğrencilerin akademik öz-yeterlik düzeyleri $20,55 \pm 3,27$, görev merkezli kaygı düzeyleri $29,22 \pm 13,83$, ekonomik/sosyal merkezli kaygı düzeyleri $19,51 \pm 8,11$, öğrenci/iletişim merkezli kaygı düzeyleri $13,18 \pm 6,81$, meslektaş ve veli merkezli kaygı düzeyleri $9,5 \pm 5,41$, kişisel gelişim merkezli kaygı düzeyleri $9,12 \pm 4,96$, atanma merkezli kaygı düzeyleri $10,39 \pm 3,94$, uyum

Tablo 2. Öğrencilerin Akademik-Öz Yeterlik ve Mesleki Kaygı Düzeyleri

	N	\bar{x}	SS	Min	Maks
Akademik Öz Yeterlik	141	20,55	3,27	14	28
Görev Merkezli Kaygı	141	29,22	13,83	14	66
Ekonomik/Sosyal Merkezli Kaygı	141	19,51	8,11	7	35
Öğrenci/İletişim Merkezli Kaygı	141	13,18	6,81	6	30
Meslektaş ve Veli Merkezli Kaygı	141	9,50	5,41	5	25
Kişisel Gelişim Merkezli Kaygı	141	9,12	4,96	4	20
Atanma Merkezli Kaygı	141	10,39	3,94	3	15
Uyum Merkezli Kaygı	141	6,72	3,45	3	15
Okul Yönetimi Merkezli Kaygı	141	6,95	3,14	3	15

Tablo 3. Öğrencilerin Akademik Öz-Yeterlik ve Mesleki Kaygı Düzeylerinin Cinsiyete Göre İncelenmesi

	Cinsiyet	n	Medyan	Min	Maks	p değeri
Akademik Öz Yeterlik Ölçeği	Kadın	50	20	14	28	0,556
	Erkek	91	21	14	28	
Görev Merkezli Kaygı	Kadın	50	35	14	66	<0,001
	Erkek	91	22	14	63	
Ekonomik/Sosyal Merkezli Kaygı	Kadın	50	24	7	35	<0001
	Erkek	91	15	7	35	
Öğrenci/İletişim Merkezli Kaygı	Kadın	50	17	6	30	<0,001
	Erkek	91	9	6	30	
Meslektaş ve Veli Merkezli Kaygı	Kadın	50	12	5	25	<0,001
	Erkek	91	5	5	25	
Kişisel Gelişim Merkezli Kaygı	Kadın	50	10	4	20	<0,001
	Erkek	91	6	4	20	
Atanma Merkezli Kaygı	Kadın	50	12	3	15	<0,003
	Erkek	91	11	3	15	
Uyum Merkezli Kaygı	Kadın	50	8	3	15	<0,001
	Erkek	91	5	3	15	
Okul Yönetimi Merkezli Kaygı	Kadın	50	8	3	14	<0,001
	Erkek	91	6	3	15	

$p < 0,05$, Mann Whitney U Testi

merkezli kaygı düzeyleri $6,72 \pm 3,45$, okul yönetimi merkezli kaygı düzeyleri $6,95 \pm 3,14$ 'dür.

Öğrencilerin mesleki kaygı düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir ($p < 0,05$). Kadınların mesleki kaygı düzeyleri erkeklere kıyasla daha yüksektir. Öğrencilerin akademik öz-yeterlik düzeyleri ise cinsiyetlerine göre farklılık göstermemektedir.

Öğrencilerin akademik öz-yeterlik düzeyleri yaşlarına göre farklılık göstermektedir ($p < 0,05$). 21-23 yaş aralığında olan Öğrencilerin akademik öz yeterlik düzeyleri 18-20 yaş aralığında olan katılımcılara kıyasla daha yüksektir. Öğrencilerin ekonomik/sosyal merkezli mesleki kaygı düzeylerinde yaşlara göre istatistiki olarak ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur. 18-20 yaş aralığında olan Öğrencilerin ekonomik/sosyal merkezli kaygı düzeyleri 24 yaş ve üzerinde olan katılımcılara kıyasla daha yüksektir. Diğer mesleki kaygı alt boyutlarının ise yaşa göre farklılık göstermemektedir.

Öğrencilerin mesleki kaygı düzeyi alt boyutlarından "atanma merkezli kaygı" düzeylerinde genel akademik not

ortalamlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Genel akademik not ortalaması 0,00-1,99 aralığın da olan Öğrencilerin atanma merkezli kaygı düzeylerinin genel akademik not ortalaması 2,00-2,99 ve 3,00-4,00 olan katılımcılara kıyasla daha düşüktür. Öğrencilerin akademik-öz yeterlik ve diğer mesleki kaygı düzeyi alt faktörlerinde genel akademik not ortalamalarına göre farklılık bulunmamıştır.

Öğrencilerin akademik öz-yeterlik düzeyleri ile görev merkezli kaygı düzeyleri arasında negatif yönlü orta ($r = -0,344$) ve anlamlı ilişki saptanmıştır. Öğrencilerin akademik öz-yeterlik düzeyleri arttıkça görev merkezli kaygı düzeyleri azalmaktadır. Öğrencilerin akademik öz-yeterlik düzeyleri ile öğrenci/iletişim merkezli kaygı düzeyleri arasında negatif yönlü zayıf ($r = -0,209$) ve anlamlı ilişki saptanmıştır. Öğrencilerin akademik öz-yeterlik düzeyleri arttıkça öğrenci/iletişim merkezli kaygı düzeyleri azalmaktadır. Öğrencilerin akademik öz-yeterlik düzeyleri ile kişisel gelişim merkezli kaygı düzeyleri arasında negatif yönlü zayıf ($r = -0,230$) ve anlamlı ilişki saptanmıştır. Öğrencilerin akademik öz-yeterlik düzeyleri arttıkça kişisel gelişim merkezli kaygı düzeyleri azalmaktadır. Öğrencilerin

Tablo 4. Öğrencilerin Akademik Öz-Yeterlik ve Mesleki Kaygı Düzeylerinin Yaşa Göre İncelenmesi

	Yaş	n	Medyan	Min	Maks	p	İkili Karşılaştırmalar
Akademik Öz Yeterlik Ölçeği	18-20 yaş	51	20	14	25	0,026	21-23 yaş > 18-20 yaş
	21-23 yaş	70	21	14	28		
	24 yaş ve üzeri	20	19	16	28		
Görev Merkezli Kaygı	18-20 yaş	51	29	14	66	0,698	
	21-23 yaş	70	25	14	59		
	24 yaş ve üzeri	20	29	14	63		
Ekonomik/Sosyal Merkezli Kaygı	18-20 yaş	51	22	7	35	0,023	18-20 yaş > 24 yaş ve üzeri
	21-23 yaş	70	20	7	35		
	24 yaş ve üzeri	20	12	7	35		
Öğrenci/İletişim Merkezli Kaygı	18-20 yaş	51	13	6	30	0,705	
	21-23 yaş	70	11	6	30		
	24 yaş ve üzeri	20	9	6	24		
Meslektaş ve Veli Merkezli Kaygı	18-20 yaş	51	9	5	24	0,148	
	21-23 yaş	70	7	5	25		
	24 yaş ve üzeri	20	5	5	25		
Kişisel Gelişim Merkezli Kaygı	18-20 yaş	51	9	4	20	0,235	
	21-23 yaş	70	8	4	20		
	24 yaş ve üzeri	20	5	4	20		
Atanma Merkezli Kaygı	18-20 yaş	51	12	3	15	0,051	
	21-23 yaş	70	11	3	15		
	24 yaş ve üzeri	20	13	3	15		
Uyum Merkezli Kaygı	18-20 yaş	51	7	3	14	0,089	
	21-23 yaş	70	7	3	15		
	24 yaş ve üzeri	20	4	3	15		
Okul Yönetimi Merkezli Kaygı	18-20 yaş	51	7	3	14	0,504	
	21-23 yaş	70	6	3	15		
	24 yaş ve üzeri	20	6	3	15		

$p < 0,05$, Kruskal Wallis H Testi

Tablo 5. Öğrencilerin Akademik Öz-Yeterlik ve Mesleki Kaygı Düzeylerinin Genel Akademik Not Ortalamasına Göre İncelenmesi

	Genel Akademik Not Ortalaması	n	Medyan	Min	Maks	p değeri	İkili Karşılaştırmalar
Akademik Öz Yeterlik Ölçeği	0,00-1,99	5	21	18	23	0,807	---
	2,00-2,99	56	20	14	26		
	3,00-4,00	80	21	14	28		
Görev Merkezli Kaygı	0,00-1,99	5	19	14	30	0,229	---
	2,00-2,99	56	29	14	66		
	3,00-4,00	80	29	14	63		
Ekonomik/Sosyal Merkezli Kaygı	0,00-1,99	5	15	7	24	0,398	---
	2,00-2,99	56	23	7	34		
	3,00-4,00	80	19	7	35		
Öğrenci/İletişim Merkezli Kaygı	0,00-1,99	5	12	6	16	0,749	---
	2,00-2,99	56	12	6	30		
	3,00-4,00	80	11	6	30		
Meslektaş ve Veli Merkezli Kaygı	0,00-1,99	5	6	5	13	0,825	---
	2,00-2,99	56	8	5	24		
	3,00-4,00	80	8	5	25		
Kişisel Gelişim Merkezli Kaygı	0,00-1,99	5	7	4	12	0,422	---
	2,00-2,99	56	9	4	20		
	3,00-4,00	80	7	4	20		
Atanma Merkezli Kaygı	0,00-1,99	5	3	3	11	0,016	0,00-1,99 < 2,00-2,99/3,00-4,00
	2,00-2,99	56	11	3	15		
	3,00-4,00	80	12	3	15		
Uyum Merkezli Kaygı	0,00-1,99	5	3	3	13	0,384	---
	2,00-2,99	56	7	3	15		
	3,00-4,00	80	6	3	15		
Okul Yönetimi Merkezli Kaygı	0,00-1,99	5	6	3	13	0,994	---
	2,00-2,99	56	6	3	15		
	3,00-4,00	80	7	3	15		

$p < 0,05$, Kruskal Wallis H Testi

Tablo 6. Öğrencilerin Akademik Öz-Yeterlik Düzeyleri ile Mesleki Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki

		Akademik Öz Yeterlik
Görev Merkezli Kaygı	r	-0,344**
	p	<0,001
Ekonomik/Sosyal Merkezli Kaygı	r	-0,188
	p	0,165
Öğrenci/İletişim Merkezli Kaygı	r	-0,209*
	p	0,013
Meslektaş ve Veli Merkezli Kaygı	r	-0,140
	p	0,098
Kişisel Gelişim Merkezli Kaygı	r	-0,230*
	p	0,006
Atanma Merkezli Kaygı	r	-0,317**
	p	<0,001
Uyum Merkezli Kaygı	r	-0,081
	p	0,337
Okul Yönetimi Merkezli Kaygı	r	-0,232*
	p	0,006

*** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$, Spearman Korelasyon Analizi

akademik öz-yeterlik düzeyleri ile atanma merkezli kaygı düzeyleri arasında negatif yönlü orta ($r = -0,317$) ve anlamlı ilişki saptanmıştır. Öğrencilerin akademik öz-yeterlik düzeyleri arttıkça atanma merkezli kaygı düzeyleri azalmaktadır. Öğrencilerin akademik öz-yeterlik düzeyleri ile okul yönetimi merkezli kaygı düzeyleri arasında negatif yönlü zayıf ($r = -0,232$) ve anlamlı ilişki saptanmıştır. Öğrencilerin akademik öz-yeterlik düzeyleri arttıkça okul yönetimi merkezli kaygı düzeyleri azalmaktadır. Öğrencilerin akademik öz-yeterlik düzeyleri ile ekonomik/sosyal merkezli kaygı, meslektaş ve veli merkezli kaygı ve uyum merkezli kaygı düzeyleri arasında ise ilişki saptanmamıştır.

4. Tartışma

Üniversiteler, öğrenciler tarafından bakıldığında, gelecekte yapılacak mesleğin belirlenmesi, belirlenen mesleğe yönelik gerekli hazırlıkların yapılması ve belirlenen hedefe ulaşmadaki son aşama olarak görülmektedir. Öğrencilerin bu hedefleri gerçekleştirebilmesi için, hem kendini yeterli düzeyde geliştirmesi hem de mezuniyet ve mesleğe geçiş için gerekli olan sınavlarda başarılı olma zorunluluğu vardır. Bu durum düşünüldüğünde, öğrencilerde mesleki kaygıların oluşması kaçınılmaz bir hal almaktadır. Öğrencilerdeki meslek edinebilme ve mesleği devam ettirebilme noktasında akademik

başarı ve yeterlilik düzeylerinin, öğrenciyi önemli ölçüde etkileyeceği bilinmektedir. Bu sebeple, yapılan bu çalışmada Beden Eğitimi ve Spor Bölümünde eğitim gören beden eğitimi öğretmen adaylarının, akademik öz-yeterlik ve mesleki kaygı düzeyleri belirlenmiş ve akademik öz-yeterlik ile mesleki kaygı düzeyleri arasındaki ilişki ortaya konmak istenmiştir.

Akademik öz-yeterlik düzeyi cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bu sonuca paralel olarak Varol (2007); Altun ve Yazıcı (2012); Çuhadar, Gündüz ve Tanyeri (2013); Alemdağ (2015) de yaptıkları çalışmalarda akademik öz-yeterlik düzeyi cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde anlamlı bir farka rastlamadıkları görülmüştür.

Ancak literatür incelendiğinde, çalışmada elde edilen bulgu ile çelişen ve akademik öz-yeterlik düzeyi cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde anlamlı farkların görüldüğü araştırmalar mevcuttur. Türk (2009); Durdukoca (2010); Aslan (2010); Biricik (2015); Çetinkaya ve Ulucan (2018) de yapmış oldukları çalışmalarda kadınların erkeklere oranla daha yüksek öz-yeterliğe sahip oldukları belirlenirken, Ünlü ve Erbaş (2018) te yaptığı araştırmalarda kadınların erkeklerden daha düşük öz-yeterlik düzeylerine sahip oldukları tespit edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgu ve literatürde yapılmış olan benzer araştırmalara bakıldığında, cinsiyet değişkeninin akademik öz-yeterlik düzeyine olan etkisinin değişkenlik gösterdiği söylenebilir.

Mesleki kaygı düzeyi ve alt boyutları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde anlamlı farkların olduğu tespit edilmiş ve kadın Öğrencilerin mesleki kaygı düzeylerinin erkek katılımcılara kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Literatüre bakıldığında Çakmak ve Hevedanlı (2005); Taşgın (2006); Akgün, Gönen ve Aydın (2007); Çubukçu ve Dönmez (2011); Sürücü (2012); Aydın ve Tekneci (2013); Varol, Erbaş ve Ünlü (2014); Adıgüzel (2015) cinsiyet değişkeninin öğretmen adaylarının kaygı düzeyleri için anlamlı bir değişken olduğunu belirtmişlerdir. Bozdam (2008), Çağır ve Gürkan (2008), Dilmaç (2010), Temiz (2011) de yaptıkları araştırmaların sonuçları incelendiğinde ise öğretmen adaylarındaki mesleki kaygı düzeyinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı sonucunda ulaşılmıştır.

Kadın beden eğitimi öğretmen adaylarının mesleki kaygılarının daha yüksek olmasının sebebi olarak; geçmişte daha çok kabul gören erkeklerin çalışması gerektiği düşüncesinin yerini günümüzde kadınların da çalışması gerektiği düşüncesine bırakması ve bununla birlikte toplumumuzda sporun daha çok erkekler üzerinde yoğunlaşması ve bu durumun erkek öğretmenlere kıyasla kadın öğretmenlerden daha fazla başarının isteneceği düşüncesinin olmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

Akademik öz-yeterlik düzeyleri yaşa göre incelendiğinde anlamlı bir farklılık göstermektedir. 21-23 yaş arasında olan Öğrencilerin akademik öz-yeterlik düzeyleri 18-20 yaş arasında olan katılımcılara kıyasla daha yüksektir. Araştırmadan elde edilen bulguya paralel olarak Pekel (2016) ve Şahin (2019) un araştırmalarına bakıldığında akademik öz-yeterlik düzeylerinin yaşa göre anlamlı farklılıklarının olduğu tespit edilmiştir.

Şeker (2014) müzik öğretmeni adaylarının akademik öz-yeterliklerinin incelenmesi adına yaptığı çalışmada ise yaşın akademik öz-yeterlik düzeyi üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir.

Mesleki kaygı düzeyleri yaşa göre incelendiğinde Öğrencilerin ekonomik/sosyal merkezli kaygı düzeylerinin anlamlı bir farklılık gösterdiği görülürken diğer alt boyutlarda ise kaygı düzeylerinin yaşa göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir. 18-20 yaş aralığında olan Öğrencilerin ekonomik/sosyal merkezli kaygı düzeyleri 24 yaş ve üzerinde olan katılımcılara göre daha yüksektir.

Bilgici ve Deniz (2016) okul öncesi öğretmen adaylarına yapmış olduğu ve Çelik (2017) Türkçe öğretmen adaylarına yapmış olduğu çalışmalara bakıldığında mesleki kaygı düzeylerinin farklı alt boyutlarında yaşın anlamlı bir farklılık oluşturduğunu tespit etmişlerdir.

Öğrencilerdeki mesleki kaygı düzeylerinin yaş azaldıkça artmasının sebebinin, öğrencilerin üniversiteye erken yaşta başlamalarıyla birlikte bu durumun beraberinde getirdiği, bölümlerindeki iş olanakları konusunda yeterli bilgiye sahip olmamalarından kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

Öğrencilerin genel akademik not ortalamasının akademik öz-yeterlik üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı gözlemlenirken, mesleki kaygı alt boyutlarına bakıldığında atanma merkezli kaygı alt boyutunda anlamlı farklar oluşturduğu belirlenmiştir. Diğer kaygı puanları incelendiğinde ise genel akademik not ortalamasının anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmüştür.

Genel akademik not ortalaması 0,00-1,99 aralığında olan Öğrencilerin atanma merkezli kaygı düzeyleri genel akademik not ortalaması 2,00-2,99 ve 3,00-4,00 olan katılımcılara kıyasla daha düşüktür. Bu durumun nedeninin genel akademik not ortalaması düşük olan öğrencilerin okul ve eğitimle çok ilgilenmedikleri, sınav kaygılarının olmamasıyla alakalı olarak derslerine fazla çalışmadıkları ve geleceğe dair herhangi bir planlama yapmamalarından kaynaklı olduğu söylenilebilir. Genel akademik not ortalaması yüksek olan öğrencilerin ise derslerine çalışmaları neticesinde alınan sınav sonuçlarının yüksek olması ve yapacakları mesleğe dair planlamalar yapmalarından kaynaklı olarak kaygılarının yüksek olduğu söylenilebilir.

Öğrencilerin akademik öz-yeterlik ve mesleki kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiler incelendiğinde; akademik öz-yeterlik ile görev merkezli kaygı, öğrenci iletişim merkezli kaygı, kişisel gelişim merkezli kaygı, atanma merkezli kaygı ve okul yönetimi merkezli kaygı alt boyutlarında anlamlı ilişkilere rastlanmıştır. Öğrencilerin akademik öz-yeterlik düzeyleri ile ekonomik/sosyal merkezli kaygı, meslektaş ve veli merkezli kaygı ve uyum merkezli kaygı düzeyleri arasında ilişki saptanmamıştır.

Katılımcılar akademik öz-yeterlik düzeyleri arttıkça, görev merkezli kaygı, öğrenci iletişim merkezli kaygı, kişisel gelişim merkezli kaygı, atanma merkezli kaygı ve okul yönetimi merkezli kaygı düzeylerinin azaldığı görülmüştür.

Literatürde yer alan çalışmalara bakıldığında, kaygının her zaman negatif durumlar ortaya çıkarmadığı ve iyi yönetilmesi halinde öğrencinin başarılı olabilmek için daha fazla çalışmasına ve bu esnada yaşanabilecek zorluklara karşın anlık veyahut daha önceden planlanarak çeşitli önlemler alınmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Sonuç olarak beden eğitimi öğretmen adaylarının akademik öz-yeterlik ve mesleki kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre anlamlı farklar gösterdiği tespit edilmiş ve beden eğitimi öğretmen adaylarının akademik öz-yeterlik düzeyleri arttıkça, araştırmada kullanılan mesleki kaygı ölçeğinde yer alan sekiz alt boyutun beşinde azalma olduğu belirlenmiştir.

Kaynakça

- Adıgüzelli, Y. (2015). Examination of occupational concern of pre-service teachers based on various variables in Turkey. *Educational Research and Reviews*, 10(4), 397-402.
- Akgün, A. Gönen, S. Aydın, M. (2007). İlköğretim fen ve matematik öğretmenliği öğrencilerinin kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(20), 283-299.
- Alemdağ C. (2015) *Beden Eğitimi Öğretmeni Adaylarının Epistemolojik İnançları. Akademik Öz-Yeterlikleri ve Öğrenme Yaklaşımları*. Doktora Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Trabzon.
- Altun, F. Yazıcı, H. (2012). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Benlik Kavramları ve Akademik Öz-Yeterlik İnançları: Karşılaştırmalı Bir Çalışma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (23), 319-334.
- Aslan, C. (2010). Türkçe Eğitimi Programlarında Lisansüstü Öğrenim Gören Öğrencilerin Akademik Özyeterliklerine İlişkin Görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0 (19), 87-115.
- Aydın, A. & Tekneci, E. (2013). Zihin engelliler öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile kaygı düzeyleri. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(2), 01-12.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: W.H. Freeman and Company.
- Bilgili, B. G., & Deniz, Ü. (2016). Okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki kaygılarının bazı demografik özelliklere göre incelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 5(1), 53-70.
- Biricik, Y.S. (2015). *Beden Eğitimi ve Spor Bölümlerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Akademik Öz Yeterliklerinin İncelenmesi*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Spor Yönetimi Anabilim Dalı, Erzurum.
- Bozdam, A. (2008). *Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Bozkurt, N. (2009) Bir Grup Üniversite Öğrencisinin Depresyon ve Kaygı Düzeyleri ile Çeşitli Değişkenler Arasındaki İlişkiler. *Eğitim ve Bilim*. 29(133). 52-59.
- Cabı, E. Yalçınalp, S. (2013). Öğretmen Adaylarına Yönelik Mesleki Kaygı Ölçeği (MKÖ): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44 (44), 85-96.
- Cüceloğlu, D. (2016). *İnsan ve Davranışı Psikolojisinin Temel Kavramları*. (28. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çağır, G. & Gürkan, U. (2008, Eylül). Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *XVII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, Sakarya, Türkiye
- Çakmak. Ö. & Hevedanlı (2005). M. Eğitim ve Fen-Edebiyat Fakülteleri Biyoloji Bölümü Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 4 (14). s.115-127
- Çelik, M. (2017). *Türkçe öğretmeni adaylarının kişilik özellikleri ve mesleki kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Nevşehir.
- Çetinkaya, T. & Ulucan, H. (2018). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Akademik Öz-Yeterliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *International Journal of Recreation and Sports Science*, 1(1), 22-29.
- Çolak, İ. Yorulmaz, Y. İ. & Altunkurt, Y. (2017). Öğretmen Öz-yeterlik İnancı Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (1), 201-32.
- Çubukçu, Z. & Dönmez, A. (2011). The examination of the professional anxiety levels of teacher candidates. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 7(1), 3-25.
- Çuhadar, C. Gündüz, Ş. & Tanyeri, T. (2013). Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Bölümü Öğrencilerinin Ders Çalışma Yaklaşımlarının ve Akademik Öz-yeterlik Algılarının İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (1), 251-259.
- Dilmaç, O. (2010). Görsel sanatlar öğretmeni adaylarının kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 24, 49-65.
- Durdukoca, Ş. F. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının akademik öz yeterlik algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 10(1), 69- 77.
- Ekinci, E. (2011). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Akademik Öz Yeterlik Düzeyleri ve Akademik Erteleme Davranışlarının Öğrenilmiş Çaresizlik Düzeylerini Yordama Gücü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.
- İzgar, H. & Dilmaç, B. (2008). Yönetici aday Öğretmenlerin Özyeterlik Algıları ve Epistemolojik İnançlarının İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (20), 437-446.
- Jerusalem, M., & Schwarzer, R. (1981). Fragebogen zur Erfassung von "Selbstwirksamkeit. *Skalen zur Befindlichkeit und Persönlichkeit In R. Schwarzer (Hrsg.). (Forschungsbericht No. 5). Berlin: Freie Universitaet, Institut fuer Psychologie*.
- Kalemoğlu Varol, Y., Erbaş, M. K., ve Ünlü, H. (2014). Beden eğitimi öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını yordama gücü. *Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 12(2), 113-123.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Morgan, C. T. (2000). *Psikolojiye Giriş*. (Çev: H. Arıcı, O. Aydın, R. Bayraktar, O. İmamoğlu, S. Karakaş, I. Savaşır, S. Topçu, P. Uçman, S. Hovardoğlu, D. Şahin, B. Tegin, R. Eski, A. Gülerce, G. Acar, R. Coştur, İ. Dinç, G. Uraz), 14. Baskı, Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları.
- Pajares, F. (1997). Current directions in self-efficacy research. *Advances in motivation and achievement*, 10(149), 1-49.
- Pekel, A. (2016). *Spor Yöneticiliği Bölümünde Öğrenim Gören Öğrencilerin Akademik Öz Yeterlikleri ve Üniversite Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Sürücü, F. (2012). *Matematik öğretmen adaylarının gelecek kaygıları*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Şahin, O. (2019). *Beden Eğitimi ve spor öğretmen adaylarında akademik öz-yeterlik ve mesleki kaygı arasındaki ilişkisinin incelenmesi*. Doktora Tezi. Kayseri

- Şeker, S. (2014). Müzik öğretmeni adaylarının akademik özyeterlik düzeyleri ile çalgı çalışmaya ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Fine Arts*, 9 (3), 135-149.
- Taşgın, Ö. (2006). Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda okuyan öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14 (2), 679-686.
- Temiz, E. (2011). Güzel sanatlar eğitimi bölümü öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin cinsiyet ve alan değişkenleri açısından incelenmesi. *NWSA: Fine Arts*, 6(2), 303-310.
- Tschannen-Moran, M. & Hoy, A. W. (2001). Teacher efficacy: Capturing an elusive construct. *Teaching and Teacher Education*, 17(7), 783-805.
- Türk, N. (2009). *Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleklerine ilişkin özyeterlik düzeylerinin incelenmesi*, Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Ünlü, H. Erbaş, M. (2018). Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Akademik Öz-Yeterlikleri ve Mesleki Kaygıları. *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*, 2 (1), 15-25.
- Ünlü, H., Sünbül, A., M. ve Aydos, L. (2008). Beden eğitimi öğretmenleri yeterlilik ölçeği geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 9(2), 23-33.
- Varol, B. (2007). *Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Öz Yeterlilikleri*, Niğde Örneği. Niğde: Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- Yılmaz, M, Gürçay, D, Ekici, G. (2007). Akademik Özyeterlik Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33 (33), 253-259.